

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Elli Rantanen

ALKUPERÄISROTUISTEN SONNIVASIKOIDEN VÄLITYS

Opinnäytetyö
Tammikuu 2013

OPINNÄYTETYÖ
Tammikuu 2013
Maaseutuelinkeinojen
koulutusohjelma

Sirkkalantie 12 A 2
80100 JOENSUU
p. (013) 260 6900

Tekijä(t)

Elli Rantanen

Nimeke

Alkuperäisrotuisten sonnivasikoiden välitys

Toimeksiantaja

Suomen Alkuperäiskarja ry

Tiivistelmä

Tutkimuksen tarkoitus oli kartoittaa, pääsevätkö suomenkarjan sonnivasikat yhtä hyvin teurastamoiden vasikkavälitykseen kuin muunrotuiset sonnivasikat tai jos eroa on, onko tekijöitä, jotka helpottavat tai vaikeuttavat vasikan välitykseen pääsyä. Lisäksi haluttiin selvittää, mitä mieltä suomenkarjan lihakasvattajat olivat lihakasvatuksen kannattavuudesta.

Tutkimus oli survey-tutkimus, jossa tehtiin kysely suomenkarjan kasvattajille. Aineisto kerättiin postitse Suomen Alkuperäiskarja ry:n jäsenille lähetetyllä kyselylomakkeella ja Internetissä Ty-pala-järjestelmässä. Aineisto analysoitiin Microsoft Excel-ohjelmalla. Vastaajia oli yhteensä 63, joista 12 vastasi internetkyselyn kautta.

Välitykseen tarjotuista suomenkarjivasikoista noin 60 % pääsi teurastamon välitykseen. Maantieteellisesti välitysongelmat jakaantuivat tasaisesti. Suomenkarjan vasikoiden jatkokasvatustilalle kuljetuksen odotusaika välitykseen ilmoituksen jälkeen oli 4,6 päivää pidempi kuin muunrotuisilla vasikoilla. Suomenkarjan teurasominaisuudet olivat kyselyn perusteella heikommät kuin Suomessa keskimäärin. Kannattavana lihakasvatusta pitivät lähinnä tilamyymälöissä tai suoraan ravintoloihin ja kauppoihin suomenkarjan lihan myyvät tilat.

Suomenkarjalle ominaisen pienen koon vuoksi välitysvasikoiden painovaatimusta olisi hyvä laskea ja muuttaa vaatimus rotukohtaiseksi. Jatkotutkimuksena voitaisiin kartoittaa suomenkarjaan erikoistuneita lihakasvattajia ja selvittää yhteistyömahdollisuuksia niiden ja suomenkarjasonnivasikoita tuottavien lypsykarjatilojen välillä. Myös suomenkarjan lihan tuotteistaminen ja brändäminen olisi tärkeää. Sukupuolilajitellun siemenen käyttö myös suomenkarjalehmien siemenyksissä ratkaisisi vasikoiden jatkokasvatusergelman.

Kieli
suomi

Sivuja 42
Liitteet 1
Liitesivumäärä 5

Asiasanat

suomenkarja, vasikat, lihantuotanto

THESIS
January 2013
Degree Programme in Rural Industries

Sirkkalantie 12 A 2
80100 JOENSUU
FINLAND
Tel. 358-13-260 6900

Author(s)

Elli Rantanen

Title

Calf Marketing of Finncattle Bull Calves

Commissioned by

Suomen Alkuperäiskarja ry

Abstract

The purpose of this study was to investigate if the bullcalves of Finncattle get to the purchase for the slaughterhouse organized beef production as easy as bull calves of other breeds. And if there is a difference, what are the factors that have an impact on those chances. Also there was a need to find out what the beef farmers, which had Finncattle in beef production, thought about the profitability of raising this cattle for beef.

The study was a survey-study in which there was an inquiry to breeders of Finncattle. The data were collected from the members of Suomen alkuperäiskarja- association by mail and from other breeders by a web inquiry in Typala-system. There were all together 63 respondents of whom 12 answered through web survey.

From Finncattle calves that were offered to the calf marketing, approximately 60% got to the system. Finncattle calf waited the marketing transport 4.6 days longer than calves of other breeds. According to the inquiry results, the carcass features of the Finncattle were weaker than those of cattle in Finland on the average. Of the beef farmers, mainly the ones that sold the beef in their own farm shops or straight to restaurants and local markets thought their profitability was good.

Because of small size of Finncattle, it would be reasonable to lower the weight demand in calf marketing, and change it more breed-specific. Future study could be to find beef farmers that are specialized to raise Finncattle, and bring those to bull calf producing, dairy Finncattle farmers' attention, so that they could cooperate. Also productizing and branding the Finncattle beef would be important. Using of sex-sorted semen also in insemination of Finncattle cows would solve the problem of finding beef producer to buy the bull calves.

Language
Finnish

Pages 42
Appendices 1
Pages of Appendices 5

Keywords

Finncattle, calves, beef production

Sisältö

1	Johdanto	6
2	Tietoperusta.....	7
2.1	Suomenkarja.....	7
2.2	Vasikkavälitys	8
2.3	Naudanruhojen luokitus.....	9
2.4	MTT:n tutkimushanke alkuperäisroduista.....	10
3	Kysely suomenkarjan kasvattajille.....	11
4	Kyselyn vastaukset.....	11
4.1	Vastaajien perustiedot	11
4.2	Vasikoiden välitys	14
4.2.1	Välityskyydin odotusaika.....	18
4.2.2	Jatkokasvatuspaikka.....	19
4.2.3	Erot teurastamoiden välillä	19
4.2.4	Tuotantosopimukset	21
4.2.5	Vasikoiden hinta ja välityspaino	21
4.3	Suomenkarjan teurastiedot	21
4.3.1	Lihakkuus	21
4.3.2	Teuraspaino ja -ikä.....	22
4.3.3	Lihan myynti, jatkojalostus ja hinta	23
4.4	Sanallisten vastausten tulokset	24
4.4.1	Miksi sonnivasikoita ei ole tarjottu välitykseen.....	24
4.4.2	Vasikoiden välityksen toimivuus	25
4.4.3	Lihakasvatuksen kannattavuus, kasvattajien mielipiteet.....	27
5	Pohdinta	29
5.1	Vasikoiden välitys	29
5.2	Nauhanlihakasvatus.....	32
5.3	Tutkimuksen luotettavuus	34
5.4	Tutkimuksen eettisyys	35
	Lähteet.....	36

Liitteet

Liite 1 Kyselyn saatekirje ja kyselylomake

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio1. Vastausten jakautuminen maakunnittain.....	12
Kuvio 2. Vastausten jakautuminen suuralueittain.....	13
Kuvio 3. Välytykseen menneet vasikat ja vasikat, jotka eivät päässeet välytykseen.....	15
Kuvio 4. Suomenkarjajasikoita vastaanottavat teurastamot suuralueittain.....	17
Kuvio 5. Teurastamot, jotka eivät ottaneet välytykseen suomenkarjajasikoita, suuralueittain.....	17
Kuvio 6. Syyt, joiden vuoksi vasikoita ei ollut tarjottu kyselyyn vastanneilta tiloilta välytykseen.....	25
Kuvio 7. Suomenkarjajasikoita välytykseen tarjonneiden tilojen jakautuminen suuralueittain.....	30
Kuvio 8. Tilojen, joilta suomenkarjajasikoita jäi vaille välityskyytiä, jakautuminen suuralueittain.....	31
Taulukko 1. Laatuluokka.....	9
Taulukko 2. Rasvaisuusluokka.....	9
Taulukko 3. Lypsylehmien määrän jakauma kyselyyn vastanneilla tiloilla.....	13
Taulukko 4. Maatilojen lukumäärä Suomessa karjakokoluokittain 1.5.2012.....	14
Taulukko 5. Kyselyyn vastanneiden tilojen (N= 63) nautaeläinten kokonaismäärästä laskettujen suomenkarjan prosentiosuuksien jakauma.....	14
Taulukko 6. Välytykseen tarjotut ja välytykseen menneet vasikat.....	15
Taulukko 7. Tilat, joilla suomenkarjajasikoita jäi ilman välityskyytiä, luokiteltuna välytykseen tarjottujen vasikoiden suomenkarjan osuuden mukaan.....	16
Taulukko 8. Suomenkarjan lyhimpien välityskyydin odotusaikojen jakautuminen.....	18
Taulukko 9. Suomenkarjajasikoiden keskimääräisen välityskyydin odotusajan jakautuminen.....	19
Taulukko 10. Kyselyyn vastanneiden tilojen määrä, joilta teurastamot olivat ostaneet tai kieltäytyneet ostamasta suomenkarjajasikoita.....	20

1 Johdanto

Lypsykarjataloudessa lehmä poikii noin vuoden välein. Jos lehmien siemennykseen ei käytetä sukupuolilajiteltua siementä, on syntyvistä vasikoista hieman yli puolet sonneja. (Heikkilä & Peippo 2012, 3.) Suomessa naudanlihatuotanto perustuu näihin maitotiloilla syntyviin sonnivasikoihin (Alasuutari 2007).

Vuonna 2011 Suomessa tuotettiin 82,6 miljoonaa kiloa naudanlihaa (Lihantuotanto 2013). Lypsykarjasta saatavan naudanlihan osuus on 80 % koko Suomessa tuotettavan naudanlihan määrästä. Tämä käsittää lypsylehmät ja lihaksi kasvatettavat lypsyrotuiset naudat. Suurin osa lypsyrotuisten nautojen lihasta tulee ayrshirestä ja friisiläisestä. Suomenkarjan osuus on hyvin pieni. (Nauta 2013.) Tuotosseurannassa olevista lypsylehmistä suomenkarjaa oli 1,2 % vuonna 2011.

Suomen alkuperäiskarjarotujen naudat ovat valtarotuja, ayrshireä ja holstein-friisiläistä, pienikokoisempia. Toista pienikokoista lypsylehmärotua, jerseytä, oli tuotosseurannassa 80 kappaletta vuonna 2011. Ayrshire-lehmien keskimääräinen elopaino oli 588 kg, holsteinlehmien 636 kg, jerseylehmien 511 kg ja suomenkarjan lehmien 531 kg vuonna 2011. (Faba 2011.)

Atrialla ternivasikoiden painoraja alle 21 päivää vanhoilla vasikoilla on 35 kg ja alle 40 kilogramman painoisista vasikoista maksetaan alennettu hinta. Vasikan iän noustessa myös painovaatimus nousee. (Vasikan laatuohje 2013.).

Jos syntynyttä alkuperäisrotuista sonnivasikkaa ei pienen koon takia oteta vasikoiden välitykseen, muodostuu siitä syntymätilalle ongelma. Kun vasikka ei kelpaa jatkokasvatukseen, eikä syntymätilalla ole mahdollisuutta kasvattaa sitä itse teuraspainoon, voi kasvattaja kokea suomenkarjan pidon karjassaan liian vaikeaksi. Tämä taas on haitallista näiden suomenkarjarotujen säilymisen kannalta.

Nykytilanteen selvittämiseksi tehtiin kyselytutkimus Suomen alkuperäisnautarotujen sonnivasikoiden pääsystä jatkokasvatukseen teurastamoiden vasikkavälityksen kautta. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa, missä määrin suomenkarjan sonnivasikat pää-

sevät välitykseen vastaajien tiloilla. Pyrittiin selvittämään, onko asioita, jotka helpottavat tai vaikeuttavat vasikoiden välitykseen kelpaamista. Esimerkiksi vaikuttaako tilan sijainti tai välitykseen ilmoitettujen vasikoiden määrä välitykseen pääsemiseen. Lisäksi kyselyssä kysyttiin suomenkarjan kasvattajien mielipiteitä suomenkarjan lihakasvatuksen kannattavuudesta. Kysely tehtiin toimeksiantona Suomen alkuperäiskarja ry:lle.

Suomen alkuperäiskarja ry on vuonna 1990 perustettu yhdistys, joka toimii edistääkseen Suomen alkuperäisten nautarotujen säilymistä ja jalostusta. Yhdistys julkaisee Elävä Perimä -tiedotetta, jossa kerrotaan suomenkarjan rotujen erityisominaisuuksista, rotujen säilytyksestä ja luonnon monimuotoisuuden suojelusta. (Tarkoitus ja toiminnan laatu 2012.)

2 Tietoperusta

2.1 Suomenkarja

Suomenkarjalla tarkoitetaan kolmea Suomessa alkuperäistä karjarotua, länsisuomalaista, itäsuomalaista kyyttöä ja pohjoissuomalaista lapinlehmää. Länsisuomenkarja on yksivärisen ruskea nupo nautarotu (kuva 1). Kyytöt ovat valkeaselkäisiä ruskeilla kyljillä ja lähes aina nupoja. Lapinlehmät ovat nupoja ja voivat olla täysin valkeita tai eriasteisesti mustan tai punaruskean kirjavia. (Aro, Hilpelä-Lallukka, Toivonen & Vahlsten 2007, 22.)

Suomen alkuperäisistä karjaroduista yleisin on länsisuomenkarja, jonka lehmiä on noin 3 000. Maitotuotoksellaan se kuuluu maailman korkeatuottoisimpiin maatiaisnautarotuihin. Länsisuomenkarjan populaatio on pienentynyt viimeisten vuosikymmenten aikana. Toiseksi yleisin suomenkarjarotu on pohjoissuomenkarja noin 1 000 lehmällä. Pienin populaatio on itäsuomenkarjalla, jota on kuitenkin jo lähes 800 yksilöä. Toisin kuin länsisuomenkarjan määrä, pohjoissuomenkarjan ja itäsuomenkarjan määrät ovat kasvaneet tasaisesti. Näistä suomenkarjan lehmämääristä kaksi kolmasosaa länsisuomenkarjasta, noin puolet pohjoissuomenkarjasta ja kolmasosa itäsuomenkarjasta on tuotosseurannan piirissä. (Nikkonen 2008.)

Kuva 1. Vuoden ikäinen länsisuomenkarja sonni

Alkuperäisrotujen liha ja maito jalostetaan pääasiassa samassa prosessissa tavanomaisen tuotannon kanssa eikä omana tuotteenaan. Erikoistuotteiden kysynnän nousun myötä myös alkuperäisrotujen tuotteilla on enemmän mahdollisuuksia elintarvikemarkkinoilla. (Karja & Lilja 2007, 254.)

2.2 Vasikkavälitys

Ternivasikka on noin kahden viikon ikäinen, kun se välitetään vasikkakasvattamoon. Vasikoiden välitystä organisoivat teurastamot (Lihantuotannon hyvät toimintatavat... 2009,6). Lihateollisuus yhdistyksen ohjeessa kerrotaan ternivasikan suositelluksi välityksiäksi 14 -28 vuorokautta tai poikkeustapauksessa 10 - 39 vuorokautta. Vasikka neuvotaan ilmoittamaan välitykseen viimeistään 7 vuorokauden ikäisenä. (Välitysvasikkaohje 2007.) Alle 21 päivää vanhoilla vasikoilla painoraja on 35 kg ja alle 40 kilogramman painoisista vasikoista maksetaan alennettu hinta. Vasikan iän noustessa myös painovaatimus nousee. (Vasikan laatuohje 2013.)

Välitysvasikka on syntymätilaltaan maitoruokinnasta vieroituksen jälkeen toiselle tilalle kasvatukseen välitettävä vasikka (Lihantuotannon hyvät toimintatavat... 2009,6). Vieroitettun vasikan välityksiäksi suositellaan yli 56 vuorokautta. Vieroitettun vasikan tulee painaa vähintään 55 kg ollakseen välityskelpoinen. (Välitysvasikkaohje 2007.)

2.3 Naudanruhojen luokitus

Teurastettujen nautojen ruhot luokitellaan laatuluokkiin ja rasvaisuusluokkiin (taulukko 1 ja 2) (Evira 2008, 3). EU-maissa käytetään EUROP-laatuluokitusta. Ruhon lihakkuus, eli kuinka paljon siitä saadaan punaista lihaa, arvioidaan asteikolla E, U, R, O ja P. Rasvaisuus arvioidaan numeroasteikolla 1 - 5. (Naudan ruhot 2013.)

Taulukko 1. Laatuluokka

HY	koko ruho hylätty
E	erinomainen
U	erittäin hyvä
R (R+, R-)	hyvä
O (O+, O-)	välttävä
P (P+, P-)	heikko tai huono

Taulukko 2. Rasvaisuusluokka

1	alhainen tai rasvaton
2	vähäinen
3	keskirasvainen
4	rasvainen
5	erittäin rasvainen

Keskiruhopainot Suomessa vuonna 2011 olivat sonneilla 343,2 kg, hiehoilla 248,0 kg ja mulleilla, eli alle 130 kg painoisilla uros- ja naaraspuolisilla naudoilla, 106,8 kg (Matilda 2013a). Vuonna 2012 sonnien ruhojen hinnat olivat laatuluokassa U2 noin 4,2 €/kg, laatuluokassa U3 4,2 €/kg, laatuluokassa R2 3,8 €/kg, laatuluokassa R3 3,8 €/kg, laatuluokassa O2 3,2 €/kg ja laatuluokassa O3 3,3 €/kg. Keskimäärin sonnilihan hinta oli ollut 3,3 €/kg. Hiehonlihan keskimääräinen hinta oli ollut 2,8 €/kg vuonna 2012. Laatuluokkien P2 ja P3 hinnat ilmoitettiin vain lehmille ja ne olivat 2,12 €/kg ja 2,14 €/kg. (Matilda 2013b.)

Maija Pitkosen opinnäytetyön tutkimuksessa suomalaisten teurastamoiden teurasilmoituksista saadusta aineistosta kävi ilmi, että sonneista 85 prosenttia oli lihakkuusluokassa O (O+, O ja O-) ja hiehot tasaisemmin lähinnä luokissa O- ja P+. Sonnien ruhopainon keskiarvo oli aineistossa 333 kiloa. Hiehojen ruhopaino oli keskimäärin 235 kiloja. Teurasikä oli sonneilla keskimäärin 20 kuukautta ja hiehoilla 21,5 kuukautta. (Pitkonen 2009, 3, 27, 32.)

2.4 MTT:n tutkimushanke alkuperäisroduista

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen tutkimushankkeessa vuosina 2004 – 2006 tehtiin alkuperäisrotujen nautoja ja lampaita koskeva kyselytutkimus maatiaiseläinten kasvattajille. Tutkimus käsitteli maatiaiseläinten säilyttämisen taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia reunaehtoja. Kyselyn vastaukset kerättiin keväällä 2005 joukosta viljelijöitä, joilla oli vuonna 2004 erityisympäristötukisopimus alkuperäisrotujen kasvattamisesta tai jotka olivat Alkuperäisrotuyhdistyksen tai Maatiaislammas ry:n jäseniä. Kysely lähetettiin 570 maatiaiseläinten kasvattajalle, joista 305 pääsi lopulliseen tarkasteluun. (Karja & Lilja 2007, 16, 137.)

Tutkimushankkeen päätarkoitus oli kasvattajia haastatteleamalla löytää toimintamalleja, joilla alkuperäisiä kotieläinrotuja saataisiin säilytettyä. Pyrittiin löytämään sellaisia ratkaisuja, joilla alkuperäisrotujen kasvattaminen olisi kannattavaa. Tutkimuksessa kartoitettiin maatiaisrotujen kasvattamisen tuottamia yhteiskunnallisia hyötyjä. (Karja & Lilja 2007, 3.)

Tutkimuksessa haastateltiin tarkemmin kahdeksaa tapausta. Tiloilta kysyttiin laajasti muun muassa tilan historiasta, toimintamalleista ja tulevaisuuden suunnitelmista. (Karja & Lilja 2007, 174 - 176.) Suomenkarjan vasikoiden välityksestä oli vastattu kolmessa haastattelussa. Kahdessa tapauksessa vasikat olivat menneet välitykseen tilan niitä tarjottua sinne. Yksi tila myi sonnivasikat suoraan tutulle lihakasvattajalle. (Karja & Lilja 2007, 177, 183, 207.)

Vasikoiden välitykseen liittyen MTT:n tutkimushankkeessa haastatellut kertoivat, etteivät joillakin paikkakunnilla teuras- ja vasikka-autokuljettajat haluaisi ottaa suomenkarjasonnivasikoita kyytiin. Muunrotuisten joukossa suomenkarjivasikat kuitenkin haastateltujen mukaan pääsevät välityskyytiin. (Karja & Lilja 2007, 259.)

MTT:n tutkimushankkeen kasvattajakyselyssä ja tapaustutkimuksen tilojen haastatelussa alkuperäisrotujen kasvattajien vastaukset olivat samansuuntaisia. Kasvattajakyselyssä kävi ilmi, että tärkein syy alkuperäisrotujen kasvattamiseen oli näiden rotujen geneettinen ja kulttuurinen arvo. Myös alkuperäisrotujen erityispiirteet, pitkät perinteet alkuperäisrotujen kasvatukseen tilalla, eläinten tuotanto-ominaisuudet ja sopiminen yri-

tyksen toimintaideaan olivat syitä, joita haastatellut ilmoittivat alkuperäisrotujen kasvatukseen tilallaan. (Karja & Lilja 2007, 267.)

3 Kysely suomenkarjan kasvattajille

Kysely postitettiin Suomen alkuperäiskarja ry:n jäsenille ja avattiin Internetiin Typalajärjestelmään avoimeksi kaikille suomenkarjan kasvattajille syksyllä 2012. Vastaajia internetkyselyyn houkuteltiin sosiaalisessa mediassa keskustelufoorumeilla, Suomen alkuperäiskarja ry:n internetsivustolla ja facebook-sivustolla. Kyselylomake (liite 1) esikokeiltiin kohderyhmään kuuluvalla henkilöllä. Kyselylomakkeiden tulostuksen ja postituksen rahoitti toimeksiantaja. Kyselyllä saatu aineisto purettiin Microsoft Office Excel -taulukkolaskentaohjelmaan.

Kysely oli suunnattu suomenkarjan kasvattajille. Kyselyssä suomenkarjaksi luettiin myös suomenkarjaristeytykset, joiden isä on suomenkarja, sillä välitysvasikan rotu määräytyy isän rodun mukaan. Internetkyselyllä pyrittiin tavoittamaan myös niitä tiloja, joilla suomenkarja ei ole päärotu. Vastaajiksi kävivät siis myös tilat, joilla lehmissä ei suomenkarjaa ollut, mutta syntyneissä vasikoissa oli suomenkarjaristeytyksiä.

Aineiston analysoinnissa Microsoft Excel -ohjelmalla käytettiin keskiarvoja, prosenttiosuuksia, jakaumia, ristiintaulukointia ja luokiteltuja muuttujia. Sanalliset vastaukset luokiteltiin.

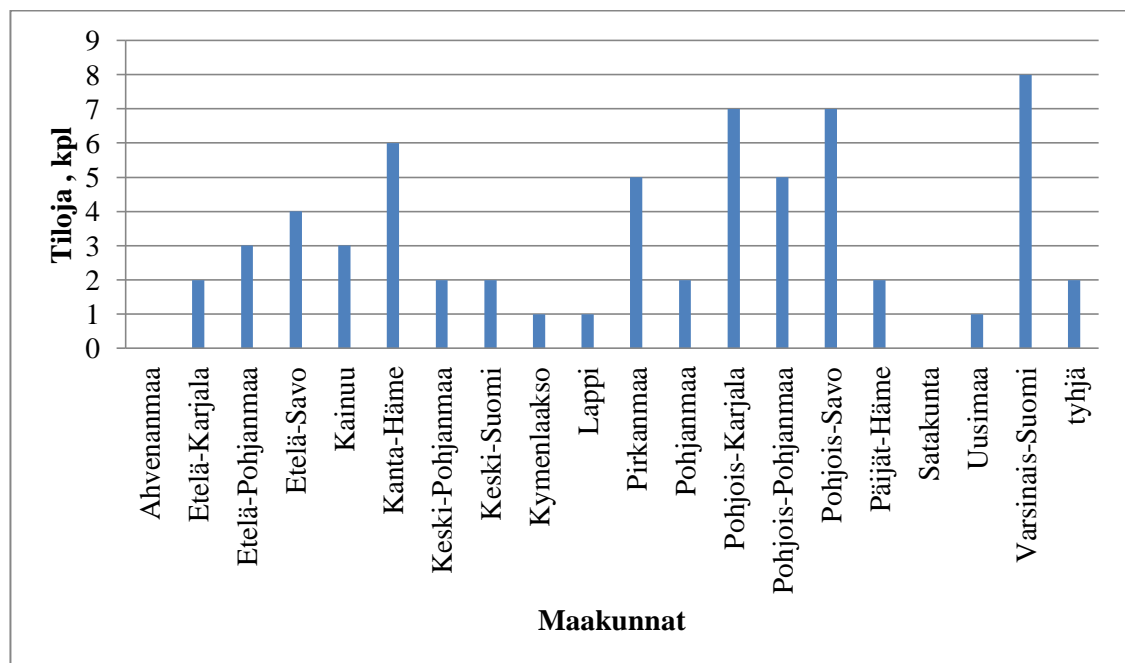
4 Kyselyn vastaukset

4.1 Vastaajien perustiedot

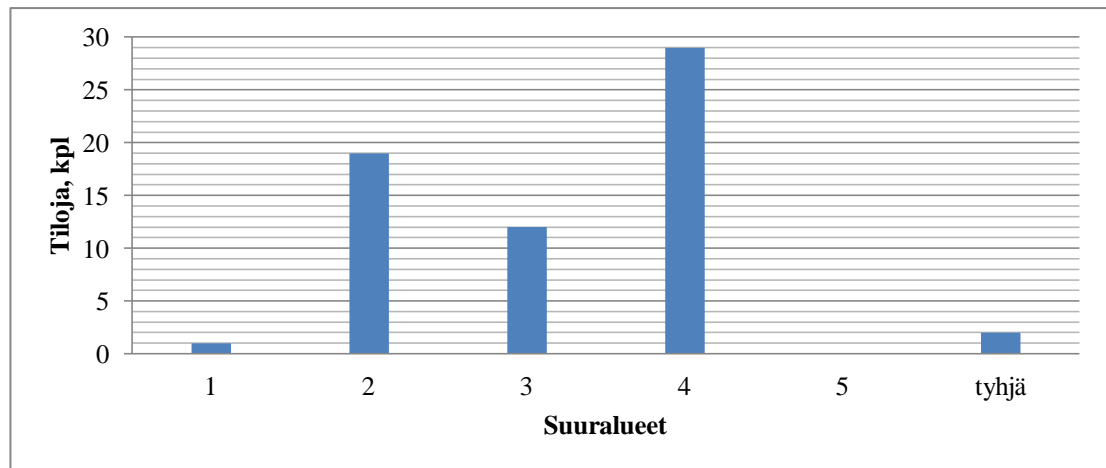
Kyselyyn vastasi yhteensä 63 suomenkarjan kasvattajaa, joista 12 internetkyselyyn ja loput postitse Suomen alkuperäiskarja ry:n jäsenille lähetetyllä kyselyllä. Kyselyn vastaajista 49 oli maidontuottajia, 14 naudanlihantuottajia, 8 emolehmätuottajia ja 11 tilalla

oli muunlaista tuotantoa, kuten esimerkiksi lammastaloutta. Vastaajat pystyvät ilmoittamaan useita eri tuotantomuotoja.

Vastaajien tiloista 8 oli karjan osalta luomutuotannossa ja loput tavanomaisessa tuotannossa. Maakunnista eniten vastaajia oli Varsinais-Suomesta (N=8), Pohjois-Karjalasta (N=7) ja Pohjois-Savosta (N=7). Maakunnista ainoastaan Satakunnasta ja Ahvenanmaan maakunnasta ei ollut yhtään vastausta. Kaksi vastaajaa jätti ilmoittamatta tilansa sijainnin (kuvio 1). Kysely kattoi siis melko hyvin koko Suomen. Vastauksia jaoteltiin myös suuralueiden mukaan, jotka ovat Helsinki-Uusimaa 1, Etelä-Suomi 2, Länsi-Suomi 3, Pohjois- ja Itä-Suomi 4 ja Ahvenanmaa 5 (kuvio 2) (Tilastokeskus 2013).

Kuvio 1. Vastausten jakautuminen maakunnittain

Kuvio 2. Vastausten jakautuminen suuralueittain

Vastanneiden tilojen suomenkarjan lehmien, sonnien, härkien ja hiehojen yhteismäärä vaihteli välillä 0 - 193 suomenkarjan eläintä. Muut rodut mukaan luettuna näiden eläinten määrä vaihteli välillä 2 - 244 yksilöä. Lypsylehmien määrä vaihteli välillä 0 - 140 lehmää. Tilojen lehmämäärien jakauma on samansuuntainen kuin Suomen kaikkien tilojen kesken. (Kotieläinten lukumäärä 2012) Eniten tiloja oli kuitenkin kategoriassa 1-9 lehmää (taulukko 3). Eli hyvin pieniä tiloja oli kyselyssä prosentuaalisesti enemmän (30,2%) kuin Suomessa keskimäärin (12,6%) (taulukko 4).

Taulukko 3. Lypsylehmien määrän jakauma kyselyyn vastanneilla tiloilla

Lypsylehmiä	Tiloja, kpl	%
1 - 9	19	30,2
10 - 14	6	9,5
15 - 19	6	9,5
20 - 29	7	11,1
30 - 39	8	12,7
40 - 49	3	4,8
50 - 74	8	12,7
75 - 99	4	6,3
100 -	2	3,2
Yhteensä	63	100

Taulukko 4. Maatilojen lukumäärä Suomessa karjakokoluokittain 1.5.2012

Lypsylehmiä	Tiloja, kpl	%
1 - 9	1281	12,6
10 - 14	1446	14,2
15 - 19	1749	17,2
20 - 29	2518	24,8
30 - 39	1249	12,3
40 - 49	683	6,7
50 - 74	853	8,4
75 - 99	179	1,8
100 -	213	2,1
Yhteensä	10171	100

Suomenkarjan lehmien, hiehojen ja sonnien osuus tilan nautaeläimistä oli yleisimmin välillä 5 - 24,9 % (N=22) ja 75 - 100 % (N=20), ja kahdella kyselyyn vastanneella tilalla ei ollut lainkaan suomenkarjan eläimiä (taulukko 5).

Taulukko 5. Kyselyyn vastanneiden tilojen (N= 63) nautaeläinten kokonaismäärästä laskettujen suomenkarjan prosentiosuuksien jakauma

%	Tiloja
	n
0	2
< 5	5
5 - 24,9	22
25 - 49,9	7
50 - 74,9	7
75 - 100	20
Yhteensä	63

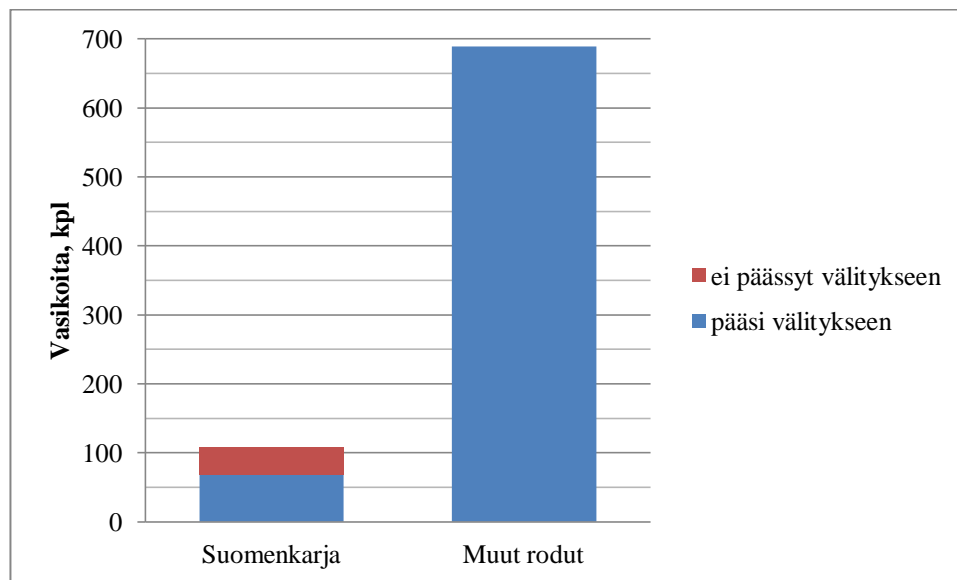
4.2 Vasikoiden välitys

Välitykseen oli tarjottu 31 vastanneelta tilalta yhteensä 108 suomenkarjivasikkaa vuodessa. Muunrotuisia vasikoita vastaajat olivat tarjonneet välitykseen yhteensä 689 vasikkaa. Muiden rotujen vasikoista kaikki välitykseen tarjotut olivat menneet välitykseen, kun taas suomenkarjivasikoista välitykseen oli mennyt 68 vasikkaa eli 63 % tarjotuista.

Välitykseen tarjotuista suomenkarjivasikoista 40 (37 %) (taulukko 6 ja kuvio 3) jäi siis vaille välityskyytiä ja näiden 12 tilan täytyi etsiä niille itse jatkokasvatuspaikka tai kasvattaa ne itse lihaksi. Suomenkarjivasikoita jäi siis välitykseen kelpaamattomina syntymätiloille 12 tilalla 31:stä eli noin 39 prosentilla kyselyyn vastanneista tiloista.

Taulukko 6. Välitykseen tarjotut ja välitykseen menneet vasikat

	Tarjottu välitykseen	Mennyt välitykseen	Erotus
Suomenkarjivasikoita	108	68	40
Muun rotuisia vasikoita	689	689	0

Kuvio 3. Välitykseen menneet vasikat ja vasikat, jotka eivät päässeet välitykseen

Vastanneista tiloista 17 ilmoitti myyvänsä vasikat välitykseen ainoastaan ternivasikoina. Pelkästään välitysvasikoina vasikkansa myi 4 tilaa. Teinivasikoita lähti välitykseen 8 tilalta. Tiloista 6 ilmoitti myyvänsä vasikoitaan sekä terninä että välitysvasikkana.

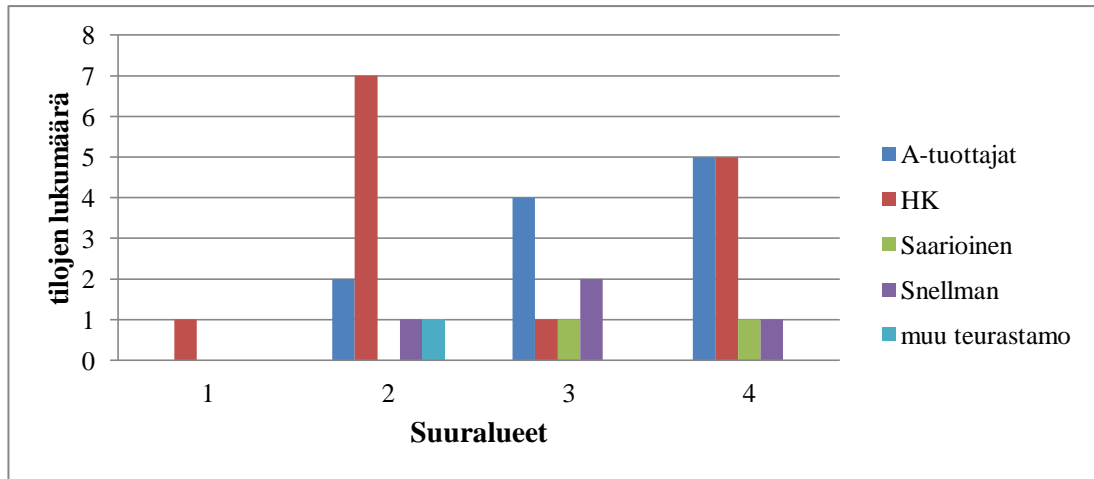
Tutkittiin onko suomenkarjan osuudella kaikista välitykseen tarjotuista vasikoista vaikutusta suomenkarjivasikoiden välitykseen pääsyyn. Haluttiin tietää, pääseekö suomenkarjanvasikka muunrotuisten vasikoiden ”siivellä” helpommin välitykseen. Tarkasteltiin tilojen, joilla yksi tai useampi suomenkarjivasikka ei ollut päässyt välitykseen, määrää.

Vastaukset luokiteltiin sen mukaan, kuinka suuri osuus välitykseen tarjotuista vasikoista oli rodultaan suomenkarjaa. Luokiksi valittiin alle 10 %, 10 - 49 % ja yli 50 % vasikoista suomenkarjaa (taulukko 7). Huomattiin, että tiloista, joilla suomenkarjaa oli prosentuaalisesti vähän välitykseen tarjotuista, oli harvemmallalla (20 %) jäänyt vasikoita ilman välityskyytiä kuin tiloilla, joilla suomenkarjaa oli prosentuaalisesti enemmän välitykseen tarjotuista vasikoista. Näillä suhteessa enemmän suomenkarjaa välitykseen tarjonneilla tiloilla oli ilman välityskyytiä jääneiden vasikoiden prosentti osuus yli 50 prosenttia.

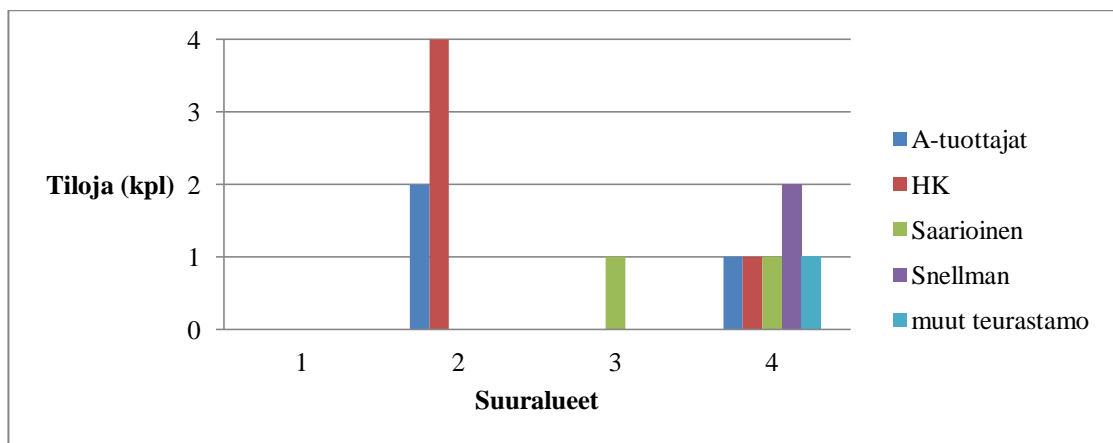
Taulukko 7. Tilat, joilla suomenkarjivasikoita jäi ilman välityskyytiä, luokiteltuna välitykseen tarjottujen vasikoiden suomenkarjan osuuden mukaan

Suomenkarjaa välitykseen ilmoitetuista vasikoista, %	Tiloja luokassa, kpl	Tiloja, joilta sk-vasikoita jäi ilman välityskyytiä, kpl	Tiloja, joilta sk-vasikoita jäi ilman välityskyytiä, %
< 10 %	15	3	20 %
10 - 49 %	8	5	63 %
50 - 100 %	8	4	50 %
Yhteensä	31	11	35 %

Tarkasteltiin myös, mitkä teurastamot olivat milläkin alueella ottaneet välitykseen suomenkarjivasikoita (kuvio 4). Tilojen lukumäärä tässä tarkastelussa oli niin pieni (N=32), ettei tietoja kannattanut analysoida pidemmälle. Voi olla, että muutkin kuin kuviossa 4 näkyvät vasikoita vastaan ottavat teurastamot olisivat ottaneet vasikoita välitykseen, jos niitä olisi tarjottu.

Kuvio 4. Suomenkarjivasikoita vastaanottavat teurastamot suuralueittain

Kuvio 5. Teurastamot, jotka eivät ottaneet välitykseen suomenkarjivasikoita, suuralueittain

Ahvenanmaan suuraluetta ei ole kuvioissa mukana, sillä kyselyyn ei tullut sieltä vastauksia. Etelä-Suomen suuralueella A-tuottajat ja HK-agri olivat kieltäytyneet sk-vasikoista usealla tilalla, Länsi-Suomen suuralueella vain yhdeltä tilalta oli yksi teurastamo, Saarioinen, kieltäytynyt ottamasta sk-vasikoita välitykseen. Pohjois- ja Itä-Suomen suuralueella vain kaksi vastaajaa ilmoitti teurastamoiden kieltäytyneen suomenkarjivasikoista. Toinen tila luetteli kaikki neljä teurastamoa ja toinen Snellmanin ja muun teurastamon. Tätä kysymystä ei ollut kyselyn internetversiossa, joten vain postitse vastanneet pystyivät vastaamaan tähän (kuvio 5).

Vastausten määrä on liian pieni, jotta voisi tehdä luotettavia päätelmiä eri teurastamoiden käytännöistä eri alueilla. Ei huomattu eroa vasikoiden välitykseen pääsyssä ternivasikoiden ja välitysvasikoiden välillä.

4.2.1 Välityskyydin odotusaika

Kyselyssä kysyttiin tiloilta vasikoiden välityskyydin odottamisaikaa. Tällä tarkoitettiin aikaa, jonka vasikka odottaa tilalla välityskyytiä välitykseen ilmoittamisen jälkeen. Arvot olivat vastaajien arvioimia tai laskemia aikoja päivissä laskettuna. Suomenkarjan lyhimpien odotusaikojen keskiarvo oli 10,8 päivää (N=20) ja pisimpien odotusaikojen keskiarvo 41 päivää (N=20). Lyhimmällä välityskyydin odotusajalla tarkoitettiin tilalta lyhimmässä ajassa haetun vasikan kyydin odotusaikaa. Pisimmällä odotusajalla taas tarkoitettiin pisimpään kyytiä odottaneen ja välitykseen päässeen vasikan kyydin odotusaikaa. Vastatuista odotusajoista karsittiin pois muut kuin teurastamojen välitykseen myyneet tilat. Jopa tilojen ilmoittamista lyhimmistä suomenkarjivasikan välityskyydin odotusajoista 15 % (N=3) oli yli kuukauden (taulukko 8).

Taulukko 8. Suomenkarjan lyhimpien välityskyydin odotusaikojen jakautuminen

Odotusaika viikkoa	Tiloja n	Tiloja %
< 1	8	40,0
1 - 2	5	25,0
2 - 3	4	20,0
3 - 4	0	0,0
> 4	3	15,0
Yhteensä	20	100

Tiloilta kysyttiin myös heiltä välitykseen lähteneiden suomenkarjivasikoiden keskimääräistä odotusaikaa (taulukko 9). Niiden keskiarvoksi tuli 18,1 päivää (N=23). Keskimääräinen suomenkarjan välityskyydin odotusaika oli useimmin 2 - 3 viikkoa (39,1 %). Seuraavaksi eniten oli 1 - 2 viikon (30,4 %) kyydin keskimääräisiä odotusaikoja. Yli 4 viikon keskimääräisiä välityskyydin odotusaikoja oli 17,4 % vastauksista.

Taulukko 9. Suomenkarjivasikoiden keskimääräisen välityskyydin odotusajan jakautuminen

Odotusaika viikkoa	Tiloja n	Tiloja %
< 1	1	4,3
1-2	7	30,4
2-3	9	39,1
3-4	2	8,7
> 4	4	17,4
Yhteensä	23	100

Samat tiedot kysyttiin muiden rotujen osalta. Lyhimpien odotusten keskiarvo muilla kuin suomenkarjan vasikoilla oli 7,6 päivää (N=19), pisimpien odotusten keskiarvo 30,1 päivää (N=19) ja keskimääräisten odotusaikojen keskiarvo 12,9 päivää (N=21). Samalla tilalla keskimääräisten odotusaikojen erotus suomenkarjan ja muunrotuisten välitysvasikoiden välillä vaihteli nolasta 18 päivään, ja oli keskimäärin 4,6 päivää enemmän suomenkarjalla kuin muunrotuisilla välitysvasikoilla. Voidaan melko varmasti sanoa, että muilla kuin suomenkarjan vasikoilla välityskyydin odotusaika on lyhyempi kuin suomenkarjan vasikoilla.

4.2.2 Jatkokasvatuspaikka

Kyselyyn vastanneista tiloista 37 oli vastannut kysymykseen vasikan jatkokasvatuspaikasta. Tiloista 9 ilmoitti vasikoita menevän välityksen kautta vasikkakasvattamoon ja 10 tilaa ilmoitti vasikoiden menevän välityksen kautta suoraan loppukasvattamoon. Vastajista 15 ei tiennyt, minkälaiseen kasvattamoon tilan vasikat välityksen kautta päätyivät. Vastajista 3 ilmoitti vasikoita menevän välityksen kautta tilalta sekä vasikkakasvattamoon että loppukasvattamoon.

4.2.3 Erot teurastamoiden välillä

Kyselyyn vastanneista tiloista 21 kasvatti suomenkarjivasikoita itse ja 21 myi suomenkarjivasikoita suoraan toiselle tilalle. Teurastamoista HK-Agri osti suomenkarjivasikoita välitykseen 15 kyselyyn vastanneelta tilalta, A-tuottajat 11 tilalta, Snellman 4 tilalta,

Saarioinen 2 tilalta ja jokin muu teurastamo 2 tilalta. Kyselyn postitetussa versiossa (N=51) kysyttiin myös, mitkä tahot ovat kieltäytyneet ostamasta suomenkarjivasikoita, joita on tarjottu välitykseen. Vastaaajista 6 kertoi, ettei HK-Agri osta tarjottuja suomenkarjivasikoita, A-tuottajat eivät ostaneet suomenkarjivasikoita 4 tilalta, Saarioinen 3 tilalta, Snellman 2 tilalta ja jokin muu teurastamo ei ostanut suomenkarjivasikoita 1 tilalta. (taulukko 10.)

Taulukko 10. Kyselyyn vastanneiden tilojen määrä, joilta teurastamot olivat ostaneet tai kieltäytyneet ostamasta suomenkarjivasikoita

Teurastamo	ostaa	ei osta
A-tuottajat	11	4
HK-agri	15	6
Saarioinen	2	3
Snellman	4	2
jokin muu teurastamo	2	1
Yhteensä	34	16

Maantieteellisesti vastaukset jakautuivat seuraavasti. Varsinais-Suomessa oli A-tuottajat kieltäytynyt ottamasta suomenkarjivasikoita 2 tilalta ja HK-agri myös 2 tilalta, joista toinen oli sama miltä A-tuottajat ei ollut ottanut suomenkarjivasikoita vastaan. Kanta-Hämeessä oli HK-agri kieltäytynyt suomenkarjivasikoista 2 tilalta. Pohjois-Karjalassa olivat yhden tilan suomenkarjivasikoista kieltäytyneet A-tuottajat, HK-agri, Saarioinen ja Snellman. Pohjois-Savossa eräältä tilalta ei suomenkarjivasikoita hakenut Snellman, eikä myöskään Savo-karjalan liha. Pirkanmaalla ei Saarioinen ottanut suomenkarjivasikoita 1 tilalta.

Vastaukset eivät olleet täysin yksiselitteisiä, sillä tilanteet vasikoiden välitykseen pääsyssä olivat hyvin vaihtelevia. Muutama vastaaja ilmoittikin, että välillä suomenkarjivasikat menevät kaupaksi ja välillä eivät. Tiloista 1 vastasi, että A-tuottajat ottaa vastaan ja ei ota vastaan suomenkarjivasikoita. Myös HK-agrin kanssa samasta ongelmasta ilmoitti 2 vastaajaa. Selvää kuitenkin on, että näilläkin kolmella tilalla on ollut ongelmia vasikoiden välitykseen myynnissä.

4.2.4 Tuotantosopimukset

Suomenkarjan vasikoiden välityskyydin keskimääräinen odotusaika jakaantui seuraavasti. Keskimääräisten odotusaikojen keskiarvo tiloilla, joilla oli tuotantosopimus vasikoista teurastamon kanssa, oli 18,2 päivää (N=15), kun taas tiloilla, joilla ei ollut tuotantosopimusta, se oli 14,7 päivää (N=10). Muiden rotujen vasikoiden kohdalla keskimääräinen odotusaika oli tuotantosopimuksen kanssa keskimäärin 12 päivää (N=15) ja ilman tuotantosopimusta 11 päivää (N=12).

Tutkijan arvion mukaan tuotantosopimuksella ei ollut merkitystä vasikan välityskyydin odotusaikaan. Sekä suomenkarjan, että muunrotuisten vasikoiden, keskimääräiset välityskyydin odotusajat vaihtelivat suuresti molemmissa ryhmissä.

4.2.5 Vasikoiden hinta ja välityspaino

Suomenkarjivasikoiden keskimääräinen myyntipaino oli 80,4 kg (N=22). Tässä luvussa ovat mukana kaikki ilmoitetut myytyjen vasikoiden painot välityksikään katsomatta. Keskimääräisten välityspainon keskiarvo vastanneilta tiloilta, joilta vasikoita lähti välitysvasikkana ja jotka olivat ilmoittaneet välityspainon, oli 69,6 kg (N=9). Ternivasikkana vasikat myyvien ilmoittamien keskimääräisten välityspainojen keskiarvo oli 46,8 kg (N=12). Kahdella näistä tiloista oli välitykseen menneiden ternivasikoiden keskimääräinen paino ollut alle 40 kg. Ternivasikasta saatu hinta oli keskimäärin 99,5 € (N=15) ja välitysvasikasta saatu hinta 147,8€ (N=5).

4.3 Suomenkarjan teurastiedot

4.3.1 Lihakkuus

Kyselyssä kysyttiin loppukasvattajilta suomenkarjan teurastietoja. Tiloista 12 ilmoitti teuraseläinten keskimääräisen EUROP-asteikon mukaisen lihakkuuden. Tiloista yksikään ei ilmoittanut suomenkarjan teuraseläintensä keskimääräiseksi tulokseksi E, U tai

R luokkaa. Luokkaan O luokittuivat keskimäärin eläimet 8 tilalla. Luokkaan P luokit-
tuivat teuraseläimet 4 tilalla. Kyselyssä ei kysytty teuraseläinten määriä.

Suomenkarjan lihakkuus vaikuttaisi olevan enemmänkin samantyyppistä kuin hiehojen
lihakkuus Suomessa keskimäärin kuin sonnien lihakkuus. Vastauksissa ei kuitenkaan
ollut eritelty lihakkuutta sonneille ja hiehoille, joten vastatut lihakkuus luokat eivät ole
suoranaisesti sonnien tuloksia. Lihakkuuden ilmoittaneista 12 vastaajasta vain 5 ilmoitti
hiehojen teuraspainoja. Näiden tilojen ilmoittamia lihakkuuksia sijoittui sekä O-, että P-
laatuluokkiin, kuten myös pelkästään sonnien teuraspainoja ilmoittaneiden vastaajien
antamia lihakkuustuloksia.

4.3.2 Teuraspaino ja -ikä

Tiloilta kysyttiin suomenkarjan sonnien ja hiehojen keskimääräistä teuraspainoa. Kes-
kiarvo sonnien keskimääräisistä teuraspainoista oli 224,74 kg (N=18) ja hiehojen kes-
kimääräisistä teuraspainoista 164,94 kg (N=8). Alin tilan keskimääräinen sonnien teu-
raspaino oli 140 kg ja hiehojen 85 kg. Sonnien ja hiehojen lisäksi keksiarvoihin oli siis
laskettu mukaan myös mullien eli teuraspainoltaan alle 130 kilon painoisten teuras-
nautojen teuraspainoja.

Suurimmat ilmoitetut keskimääräiset teuraspainot olivat sonneilla 300 kg ja hiehoilla
277 kg. Sonnien teuraspainojen keskiarvo on 118 kg vähemmän kuin sonneilla vuonna
2011 keskimäärin. Koska kyselyn vastauksissa teuraspainoihin oli laskettu mukaan
myös mulleja, eivät tulokset ole kuitenkaan vertailukelpoisia lihantuotannon tilastojen
keskimääräisten teuraspainojen kanssa.

Kun laskettiin keskiarvo vain yli 15,5 kk keskimääräiseksi teurasiäksi ilmoittaneiden
kesken, tuli sonnien teuraspainon keskiarvoksi 249,95 kg. Se on noin 93 kiloa vähem-
män kuin sonnien keskimääräinen teuraspaino Suomessa vuonna 2011, vaikka näiden
tilojen teurasikien keskiarvo oli korkea, noin 22 kuukautta. Sonnien teurasiäksi se on
korkeampi kuin Suomessa keskimäärin.

Keskiarvo tilojen ilmoittamista teurasikien keskiarvoista oli 20 kuukautta. Alin keksimääräinen teurasikä oli 10,5 kuukautta ja korkein 2 vuotta ja 9 kuukautta. Keskimääräinen teurasikä ei poikkea normaalista nautojen teurastusiästä.

4.3.3 Lihan myynti, jatkojalostus ja hinta

Tiloista 26 vastasi kysymykseen lihan myynnistä ja jatkojalostuksesta. Vastajat saivat valita useamman vaihtoehdon. Heistä 16 ilmoitti teurastamon jatkojalostavan ja myyvän tilan tuottaman suomenkarjan lihan. Tiloista 8 ilmoitti myyvänsä suomenkarjan lihaa suoraan paikallisille yrityksille kuten ravintoloille. Tiloista 4 myi suomenkarjan lihaa suoraan omasta tilamyymälästään asiakkaille ja 3 kertoi myyvänsä suomenkarjan lihaa yhteistyössä muiden tilojen kanssa. Tiloista 3 vastasi useammalla vaihtoehdolla.

Tilojen suomenkarjan lihasta saama kilohinta oli keskimäärin 2,95 € (N=15). Alin kilohinta oli 1,58 € ja korkein 10 €. Lihan omassa tilamyymälässä myyvistä yksikään ei ilmoittanut kilohintaa, kuten ei myös osa muulla tavoin lihan myyvistä.

Suomenkarjan lihaa pelkästään teurastamolle myyneiden ilmoittamien kilohintojen keskiarvo oli 2,2 € (N=10). Lihan ainoastaan paikallisille yrityksille myyneiden saama kilohinta oli keskimäärin 6,1 € (N=3). Vain 1 suomenkarjan liha yhteistyössä muiden tilojen kanssa myyvä ilmoitti saamansa kilohinnan, joka oli 2,5 €. Tämä tila kuitenkin myi lihaa myös teurastamolle, joten ilmoitettu kilohinta on luultavasti näiden hintojen keskiarvo. Lihan hinta kysymykseen vastasi myös 1 tila, joka myi lihaa teurastamoon ja paikallisille yrityksille. Hän ilmoitti saamakseen kilohinnaksi 3,2 €/kg.

Teurastamolle lihat myyneiden ilmoittamat lihan hinnat olivat keskimäärin laatuluokittain alhaisempia kuin suomessa keskimäärin. Kyselyyn vastanneiden ilmoittama lihan hinta Europ-laatuokassa O oli keskimäärin 2,57 €/kg, joka on 0,63 €/kg alhaisempi kuin keskimääräinen sonnien lihan hinta (3,2 €/kg) Suomessa vuonna 2012 samassa laatuluokassa. Myös laatuluokassa P ilmoitettujen lihan hintojen keskiarvo 2,03 €/kg oli hiukan matalampi kuin lehmien laatuluokan P2- keskimääräinen hinta (2,12 €/kg) Suomessa vuonna 2012.

4.4 Sanallisten vastausten tulokset

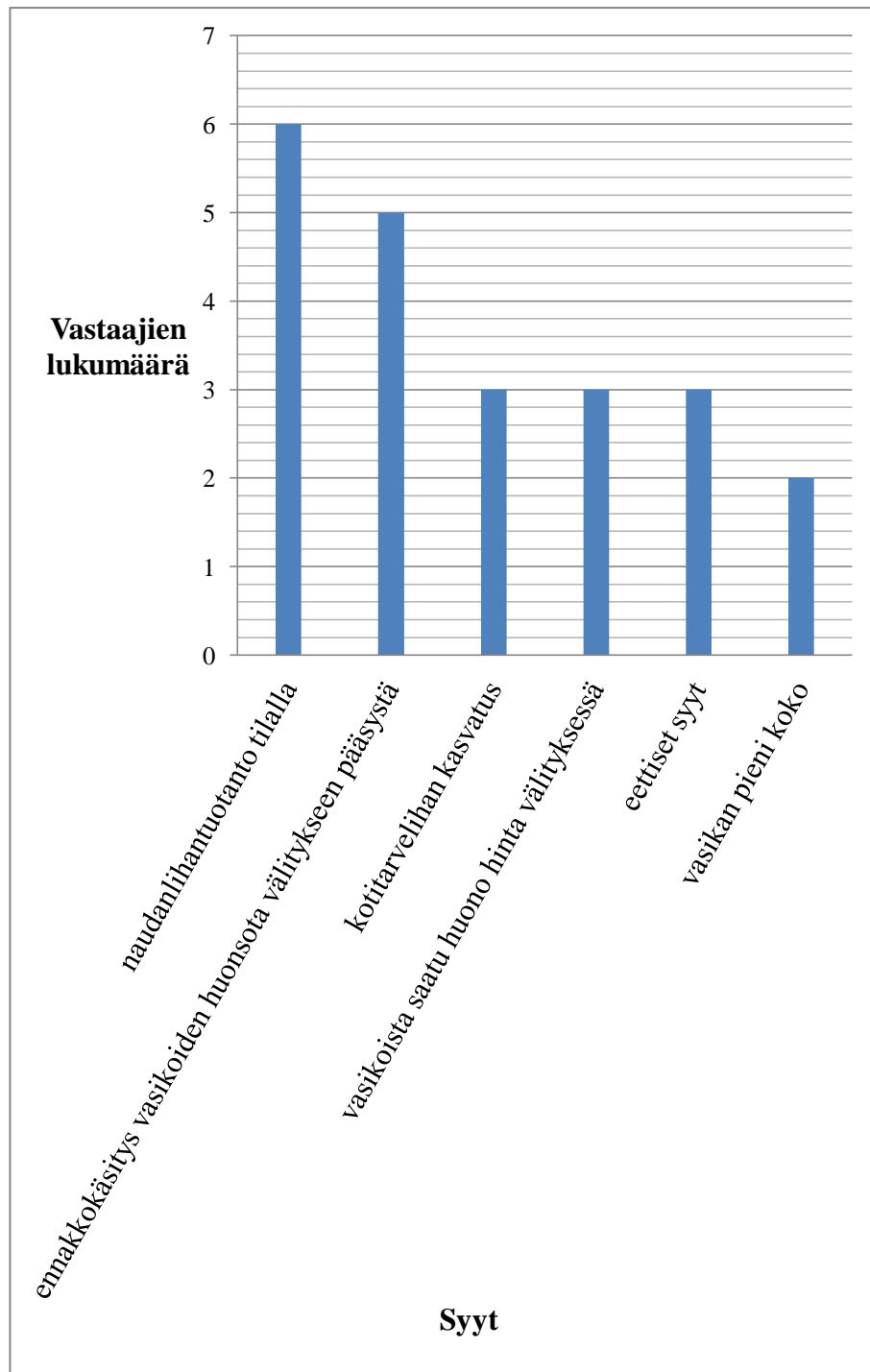
4.4.1 Miksi sonnivasikoita ei ole tarjottu välitykseen

Kysymykseen, miksi sonnivasikoita ei ole tarjottu välitykseen, vastasi 52 % (N=33) vastaajista. Heistä 18 kasvatti sonnivasikkansa itse, ja loput myivät vasikat suoraan jatkokasvattajalle. Syitä itsekasvatukseen mainitsi 15 vastaajaa, joista muutama mainitsi useamman kuin yhden syyn. Niitä olivat naudanlihantuotanto tilalla (N=6), ennakkokäsitys vasikoiden huonosta välitykseen pääsystä (N=5), kotitarvelihan kasvatus (N=3), vasikoista saatu huono hinta välityksessä (N=3) ja eettiset syyt (N=3). Kahdessa lomakkeessa vastaaja kertoi syyksi vasikan kasvatukseen syntymätilalla vasikan pienen koon (kuvio 6).

Suomenkarjan vasikoita on joskus tarjottu, mutta kommentti on ollut se, että tarjotaan kahvit, jos ei tarvitse ottaa. Yksi meni alkuaikoina tilanahtauden takia väkisellä. Vasikalla painoa 62kg ja välitystili 62 e sis alv. Tulimme niin kiukkuisiksi, että päätimme pitää loput itse ja tilanteen mukaan teurastamme omaan käyttöön. Puolivuotiaina, jos ei ole tilaa pitää, mutta jos taas tilaa on, niin kasvattaa teuraaksi asti.

Soitin Saarioisen ostoasiamiehelle ISK-sonnivasikasta jota tarjosin välitykseen. Kysyin kelpaako ISK-sonni vasikka kellekään. Vastaukseksi sain ”Ei tahdo kelvata, mutta jätän vasikan jollekin tilalle. Vasikka on tullut välitysausosta vastaanottaja ei tiedä lähtötilaa, eikä voi moittia suoraan lähtötilan väkeä. Minä olen tottunut vastaanottamaan moitteita ja haukkuja”. Minua rupesi hirvittämään - - mahdollinen huono kohtelu jatkokasvatuksessa joten en laittanut - - välitykseen. - - kasvoi syntymätilallaan.

Maksavat niin naurettavaa hintaa, ettei se kata edes siemennyskustannuksia, vasikan hoidosta puhumattakaan! Rupiaa vaan v.tuttamaan jos näihin firmoihin soittelee. - - Myyn vasikat suoraan toisille tiloilla tai sitten niiltä vaihdetaan mm. heinän kaatoa tai muita työtehtäviä. Oravannahkataloutta!

Kuvio 6. Syyt, joiden vuoksi vasikoita ei ollut tarjottu kyselyyn vastanneilta tiloilta välitykseen

4.4.2 Vasikoiden välityksen toimivuus

Toisessa sanallisessa kysymyksessä kysyttiin vastaajan omaa mielipidettä vasikoiden välityksestä ja sen toimivuudesta ja onko suomenkarjan vasikoiden välityksessä eroa

muiden rotujen välitykseen. Kysymyksen osaan, onko suomenkarjan vasikoiden välityksessä eroa muiden rotujen välitykseen, vastattiin 14 lomakkeella. Heistä 7 ilmoitti, ettei heidän tilallaan ole suomenkarjivasikoiden välityksen sujuvuudessa ollut eroa muiden rotujen välitykseen nähden. Eräs vastaaja epäili suomenkarjasonnivasikan välitykseen pääsyä helpottaneen sen, että tilalta lähti samalla välitykseen myös muun rotuisia vasikoita. ”Meillä ei ongelmia ole ollut, sillä tämä yksi ja ainoa meni välitykseen ikään kuin muiden siivellä.” Myös vastaajia, joiden mielestä suomenkarjan vasikoiden välitys toimi huonommin kuin muun rotuisten, oli 7 kpl.

Muilla roduilla toimii, suomenkarjalla huonommin. Välillä, vaikka ilmoitustiedoissa lukenut LSK, kuski soittaa vastaanottajalle, ja suomenkarja jätetään kuormasta odottamaan seuraavaa hakua. LSK vasikat odottavat kyytiä tuplaten sen ajan, minkä muut ja hinta huonompi. Tämä siis HK:lla.

Kysymykseen vasikoiden välityksestä ja sen toimivuudesta vastattiin 46 %:lla (N=29) lomakkeista. Vastaajista 15 kertoi suomenkarjivasikoidensa kelpaavan välitykseen, mutta heistä 3 mainitsi vasikasta saadun hinnan olevan pettymys. Vastaajista 10 kertoi suomenkarjivasikoiden kelpaavan välitykseen huonosti. Suomenkarjivasikat eivät olleet kelvanneet välitykseen 4 vastaajan tiloilta. Vastaajista 2 mainitsi jopa sonnivasikan lopetuksen heti syntymän jälkeen edullisempänä vaihtoehtona myymiseen verrattuna.

HK-agri ei halua sk-vasikoita lainkaan. Välityksen kautta on turha odottaa niiden saavan jatkokasvatuspaikkaa, se on löydettävä itse. Ne kelpaavat harrastajille kun myyt erittäin halvalla 50-100 €/kpl. Jatkossa harkitsen sonnivasikan lopettamista heti syntymässä. Tuottajien, jotka ostavat sk-sonneja tulisi olla löydettävissä (yhteystiedot) jostakin esim. rotuyhdistyksen nettisivujen kautta. Nyt pidän sk-sonnivasikkaa ongelmajätteenä :(

Suomenkarjan vasikoiden välityksessä on todellakin paljon eroa muiden rotujen välitykseen. Suomenkarjan vasikat eivät tahdo kelvata välitykseen, ovat hitaampikasvuisia kuin valtarodut. Joutuu tinkimään hinnasta ja olemaan tyytyväinen jos kelpaavat johonkin. Olen vaihtanut traktori työhön vasikat.

Ihan selvällä suomenkielellä, olisi viisainta heti syntymän jälkeen tappaa kaikki ylimääräiset sonnivasikat, koska ne saa ilmaiseksi antaa. Turhaa työtä ja hoitoa, koko suomenkarjan välitys on retuperällä. Menevät kau-paksi, kun sonni lähtee lehmäsen hinnalla ja ovat valmiiksi juotettuja ja juotto lopetettu, eli halvemmaksi tulee lopettaa heti synnyttyä.

4.4.3 Lihakasvatuksen kannattavuus, kasvattajien mielipiteet

Kolmas sanallisten vastausten kysymys koski kasvattajan mielipidettä suomenkarjan lihakasvatuksen kannattavuudesta vastaajan tilalla, ja oliko kasvattajan kokenut työstä saadun korvauksen riittäväksi. Tähän kysymykseen vastasi 51 % (N=32) kyselyn vastaajista. Heistä 11 piti tilansa suomenkarjan lihantuotannon kannattavuutta huonona. Tiloista 6 koki kannattavuuden olevan kohtalainen. Vastaajista 7 piti tilansa lihantuotantoa kannattavana. Vastaajista 2 ei kommentoinut kannattavuutta, vaan ilmoitti kasvattavansa teuraseläimet omaan käyttöön, ja toiset 2 taas eivät osanneet vielä kommentoida kannattavuutta, sillä lihantuotantoa oli harjoitettu tilalla vasta vähän aikaa. Yksi vastaajista, joka piti kannattavuutta huonona, koki lihan suoramyyntivaihtoehdon selvittämisen hankalaksi.

Karsinatilaa on, joten mahtuu kasvamaan. Pieni tappio nykymaataloudessa. Jos lihan voisi myydä suoraan tilalta, kasvatus tässä mittakaavassa olisi ihan järkevä juttu. Mutta kaiken maailman elintarvikehuoneisto määräykset kyllä tekee koko ajatuksen mahdottomaksi. Ei vain jaksa alkaa selvittämään.

Lihaksi ei kannata kasvattaa, jos ei pysty itse hoitamaan koko myyntiketjua, että saa lihalle jotain erikoisleimaa. Teurastamotkaan ei mielellään niitä edes osta. Työlle ei saa mitään korvausta. Tässä osasy siihen, että - - ajetaan tilallamme alas koko suomenkarjan kasvatus. - - Kymmenen vuotta on kasvatukseen erikoistuttu, mutta koko ajan nautojen koko on pienentynyt ja kasvunopeus hidastunut, vaikka sukusiitoksen vaaraa ei ole ollut. Tuki on myös ahdistavan tiukka ja tekee homman liian vaikeaksi.

Suivaannuin LSO:n maksamaan huonoon hintaan (0,79-1,71+alv/kg) vuonna 2009, enkä sen jälkeen ole myynyt ainuttakaan sk-eläintä teuraaksi, vanhoja lehmiä lukuunottamatta. Kuohitutan sonnit ja kasvatan ne yhdessä hiehojen kanssa. - - Lihan myyn suoraan asiakkaille n. puolikkaina ruhoina. - - Markkinointi ei ole ongelma, koska ns. maitohärän liha on erittäin hyvää. Kulujakin tulee, mutta asiakas saa hyvän mielen tietäessään mitä ostaa. Saan myytyä kaiken sisäelimistä luihin saakka.

Suomenkarjan lihan tilamyymälässä myyvät tai tietyille ostajalle myyvät vastaajat (N=5) kokivat lihakasvatuksen kannattavammaksi kuin vastaajat, jotka myivät teuraat teurastamoon (N=13). Teurastamoon lihat myyvistä suurin osa (N=9) koki suomenkarjan lihakasvatuksen kannattavuuden huonoksi.

Lihakasvatuksen kannattavuus kysymykseen vastanneista 4 kommentoi vain suomenkarjan lihantuotantoa yleisesti. Heidän vastauksistaan esille nousi suomenkarjan lihan

tuotteistamisen tarve ja sitä kautta mahdollisesti saatava parempi lihan hinta ja tuotannon kannattavuus. ”*minusta suomenkarjan liha pitäisi tuotteistaa, esim. nimikkeellä kotimainen alkuperäiskarja. Nyt vain kyytön liha on tuotteistettu.*” Suomenkarjan lihan myyntiä pelkkänä naudanlihana ei pidetty järkevänä. Eräs vastaajista jopa kertoi olevansa valmis tinkimään vasikasta saamastaan hinnasta, jos ostaja olisi suomenkarjan teuraskasvatukseen erikoistunut tila ja lihat myytäisiin erikoislihana.

Olisi hyvä jos suomenkarjasonneille olisi niihin erikoistuneita tiloja. Emme tarvitsisi niistä vasikoista yhtään enempää rahaa, kun tietäisimme vain, että ne lihat myydään jotain muuta kautta kuin norm. teuraslinjan kautta. Isot firmat (A ja Snellman) eivät niitä arvosta niin kuin kuuluisi.

Yksi vastaajista oli kehittänyt kyselyyn omatoimisesti ”Vapaa sana” -kohdan, jossa hän otti kantaa suomenkarjan lihakasvatukseen ja sen vaikutuksiin rodun säilymiseen. Hänen kokemuksensa mukaan valtarotujen seassa pidettävät suomenkarjan yksilöt selviävät hyvin karjoissa. Sonnivasikoiden huonon välitykseen pääsyn hän koki hidastavan suomenkarjan lehmäkannan kasvua. Vastaajan mukaan kaikilla tiloilla ei ole välttämättä mahdollisuutta kasvattaa itse sonnivasikoita, jotka eivät mene välitykseen. Tässä tapauksessa lehmän poikimasta suomenkarjarotuisesta sonnivasikasta koituu aina ongelmia, joka vähentää innostusta suomenkarjalehmien pitoon karjassa. Vastaaja myös ottaa kantaa suomenkarjan ruokintaa. Hänen mielestään joillakin tiloilla suomenkarjaa ruokitaan liian niukasti, joka hänen mukaansa johtaa lihaksettomiin nautoihin. Vastaaja toivoi suomenkarjasonnien kasvatukseen erikoistuneista tiloista tietoa suomenkarjan kasvattajille. Hänen mielestään suomenkarjan lihakasvatusta tulisi kehittää ja keskittää, jotta se tukisi suomenkarjan säilymistä rotuna.

Omat eläimeni kasvavat mielestäni hyvin, kun saavat taatusti hyvää ravintoa ja riittävästi. Ne ovat lihaksikkaita ja vahvoja yksilöitä.

Minua harmittaa suunnattomasti ne kyyttökarjat esimerkiksi, joissa eläimiä pidetään ”maisemanhoitajina” ja metsälehmänä siinä uskossa, että sk pärjää vähällä ravinnolla. - - Kun tänä syksynä olen keskustellut eri tahojen kanssa kyytönlihasta, sain juuri eräältä lihanjalostajalta sen kommentin, että hän ei halua kyyttöjä, koska ne ovat niin lihattomia ruipeloita. - - 1900-luvun alussakin on filmeiltä katsottuna tämä suomenkarja ollut paremman näköistä kuin nyt monessa isommassa karjassa on. Lehmät ihan utareettomia ruppanoita, joten ihmekkös tuo ettei vasikatkaan kasva. Jotakin tiloja kuuluu nyt olevan, jotka kasvattavat pelkästään sk-sonneja, mutta ei ainakaan tällä kulmakunnalla. Ja sitten jos tällaisia kasvattajia on, pitäisi niistä saada tieto kentälle.

Jotenkin tätä asiaa pitäisi kehittää ja keskittää. Tämä jos mikä olisi sitä lähiruokaa myös, ja tukisi sk:n säilymistä jatkossakin. Pitää erikoistua, isot teurastamot viis veisaavat asiasta.

5 Pohdinta

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, onko suomenkarjivasikoiden välityksessä ongelmia ja kuinka paljon, sekä koota kasvattajien mielipiteitä ja kokemuksia vasikkavälitykseen ja suomenkarjan lihakasvatukseen liittyen.

5.1 Vasikoiden välitys

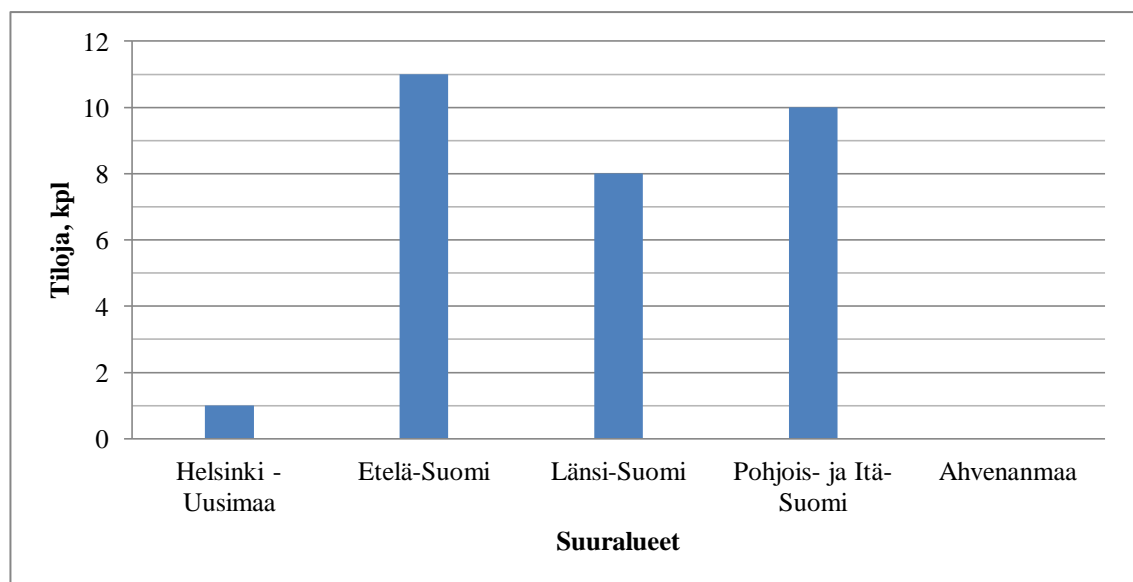
Tutkimuksessa kävi ilmi, että suomenkarjan välitystilanne on hyvin vaihteleva eri tilojen välillä. Reilun kolmanneksen suomenkarjivasikoita välitykseen tarjonneista oli joko kasvatettava yksi tai useampi välitykseen kelpaamaton suomenkarjivasikka itse tai etsittävä sille jatkokasvatuspaikka. Yhdelläkään kyselyyn vastanneista tiloista ei ollut jäänyt muunrotuisia välitysvasikoita ilman välityskyytiä, joten vasikoiden välitys sinänsä kyllä toimii kaikilla näillä tiloilla.

Välityksessä oli ongelmia ainoastaan suomenkarjan kohdalla. On mahdollista, että suomenkarjan vasikat olivat esimerkiksi liian pienikokoisia, eivätkä siksi täyttäneet välitysvasikoille annettuja vaatimuksia. Välitysvasikoiden painon alaraja on melko alhainen, mutta jos vasikka on syntymäpainoltaan todella pieni, voi olla, ettei se saavuta missään vaiheessa kasvuaan tuota rajaa. Painoraja nimittäin nousee sitä mukaa, kun vasikalle tulee lisää ikää (Vasikan laatuohje 2013).

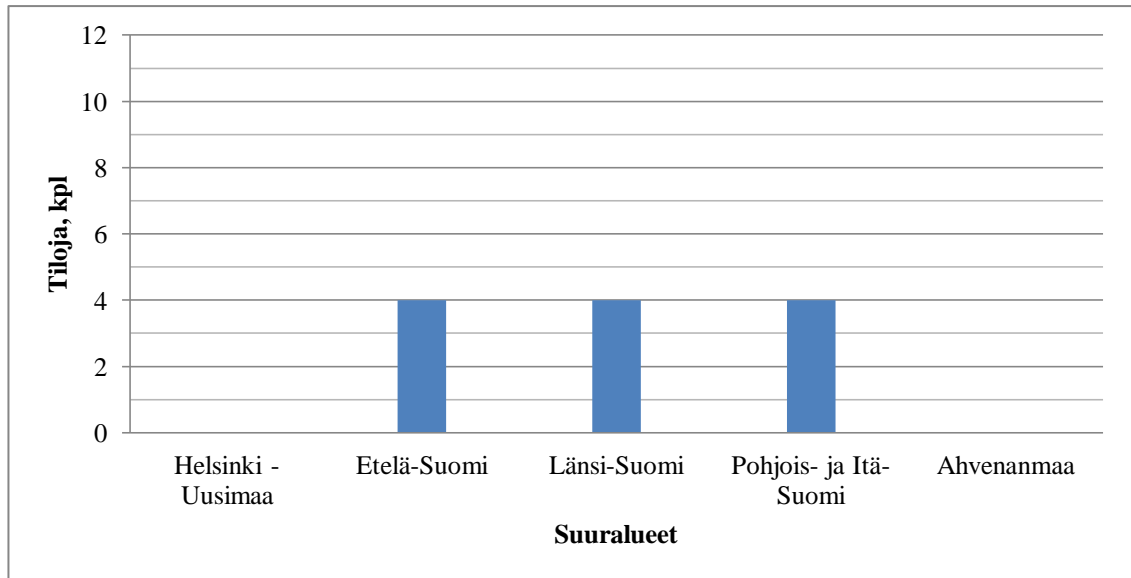
Pitäisikö välitysvasikoiden painorajaa sitten laskea rotukohtaisesti pienikokoisemmilla roduilla kuten suomenkarjalla ja jerseyllä? Jos ajatuksena painorajassa on se, että kitukasvuiset, sairaat tai muista syistä erittäin huonosti kasvavat vasikat jätetään syntymätilalle kasvamaan lisää, ei sama ajatus välttämättä päde syntymäpainoltaan pieniin suomenkarjan vasikoihin, jotka saattavat kuitenkin olla kasvultaan normaaleja. Olisiko siitä todellista haittaa, että tällainen vasikka kasvaisi vasikkakasvattamossa painoltaan muita vasikoita jäljessä tai vaihtoehtoisesti itseään nuorempien ryhmässä.

Kaikki suurimmat teurastamot (A-tuottajat, HK-Agri, Saarioinen ja Snellman) olivat ottaneet suomenkarjan välitysvasikoita vastaan osalta kyselyyn vastanneista tiloista, mutta myös niistä kaikki olivat joskus kieltäytyneet tarjotuista vasikoista joillakin tiloil-

la. Tilan sijainnilla ei nähty olevan vaikutusta suomenkarjan välitykseen pääsemiseen. Suomenkarjaa välitykseen tarjonneita tiloja oli lähes samat määrät Etelä-Suomen, Länsi-Suomen ja Pohjois- ja Itä-Suomen suuralueilta (kuvio 7). Koska vain postitetussa kyselyssä kysyttiin teurastamoja, jotka olivat kieltäytyneet ottamasta suomenkarjan vasikoita, ei se täsmää aivan tilojen kanssa, jotka ilmoittivat välitykseen tarjottuja suomenkarjivasikoita jääneen ilman välityskyytiä. Ilman jonkun suomenkarjivasikan välityskyytiä jääneitä tiloja oli yhtä monta näillä kolmella eniten, suomenkarjaa välitykseen tarjonneita tiloja, sisältäneellä alueella (kuvio 8). Välitysongelmaa on siis melko tasaisesti ympäri Suomen.

Kuvio 7. Suomenkarjivasikoita välitykseen tarjonneiden tilojen jakautuminen suuralueittain

Kuvio 8. Tilojen, joilta suomenkarjivasikoita jäi vaille välityskyytiä, jakautuminen suuralueittain

Suomenkarjan osuudella kaikista tilalta välitykseen tarjotuista vasikoista näytti olevan vaikutusta suomenkarjan välitykseen pääsyyn. Tiloilla, joilla suomenkarjaa tarjottiin välitykseen huomattavasti vähemmän verrattuna muihin rotuihin, oli harvemmin jäänyt suomenkarjivasikoita ilman välityskyytiä kuin tiloilla, joilla suomenkarjan osuus välitykseen tarjotuista vasikoista oli suurempi.

Osa vastaajista ei edes tarjonnut suomenkarjivasikoita välitykseen, koska oli kuullut tai oletti, etteivät teurastamot ota suomenkarjaa välitykseen. Joidenkin mielestä vasikasta välityksessä saatu hinta oli niin huono, ettei sen takia vasikoita kannattanut tarjota välitykseen. Myös eettisistä syistä välitykseen ei haluttu vasikoita tarjota. Vasikoiden huonoa kohtelua jatkokasvatuspaikassa pelättiin, koska ajateltiin, etteivät lihanautojen kasvattajat halua suomenkarjaa ja siksi ehkä kohtelevat niitä huonommin kuin muita nautoja.

Sanallisista vastauksista nousi esiin, että oli myös sellaisia tiloja, joilla ei suomenkarjan vasikoiden välityksessä ollut mitään eroa suomenkarjan ja muunrotuisten vasikoiden välillä. Huomattavasti suuremmalla osalla oli kuitenkin jotain ongelmia suomenkarjan välityksessä. Jotkut olivat pettyneitä vasikasta saatuun hintaa, mutta toiset taas pitivät kannattavampana jopa vasikan lopetusta syntymässä verrattuna sen ruokintaan välityskyydin odottamisen aikana.

Välityskyydin odotusajoissa oli eroa suomenkarjan ja muiden rotujen välillä. Suomenkarjalla välityskyydin odotusaika oli pidempi. Keskimäärin suomenkarjan vasikka odotti välityskyytiä 4,6 päivää pidempään kuin muunrotuinen vasikka. Ternivasikoina suomenkarjivasikkansa myyneistä tiloista 4 ilmoitti pisimmäksi välityskyydin odotusajaksi suomenkarjivasikalle yli 39 päivää. Nämä ajat ylittävät Lihateollisuusyhdistyksen Välitysvasikkaohjeen antaman ternivasikan enimmäisiän (Välitysvasikkaohje 2007). Kyse-lyssä ei kysytty, korvaako teurastamo vasikan pidemmästä välityskyydin odotusajasta syntyviä ruokinta ja hoitokuluja.

Moni vastaaja oli ratkaissut ongelman myymällä vasikat suoraan jatkokasvattajalle, jolloin teurastamoiden asettamat painorajat eivät esimerkiksi ole rajoittamassa vasikan myyntiä, vaan myyjä voi sopia jatkokasvattajan kanssa suoraan vasikan myynnistä ja yhteisistä käytännöistä. Näin ostajallekaan ei tule yllätyksenä, että vasikka on suomenkarjaa. Useat vastaajat kaipasivatkin yhteistietoja tiloista, jotka kasvattavat suomenkarjalihanautoja kannattavasti esimerkiksi tuotemerkin alla ja/tai tilamyymälässä myytäväksi. Yhteistyön alku- ja lihakasvattajien välillä toivottiin parantavan kaikkien osapuolien kannattavuutta ja sitä kautta turvaavan suomenkarjan kasvatuksen. Suomenkarjan alkukasvattajat saisivat näin kasvattaa suomenkarjaa ilman pelkoa, että vasikan jatko-joituksesta muodostuu ongelma.

5.2 Nauhanlihakasvatus

Suomenkarjan teurasominaisuudet olivat keskimäärin heikompia kuin suomalaisten teurastamoiden teurasilmoituksista saadussa aineistosta (Pitkonen 2009, 27). Teuraat olivat sijoittuneet laatuluokkiin O ja P sekä sonneja ja hiehoja teuraaksi kasvattavilla tiloilla että vain sonnien tietoja antaneilla tiloilla. Sonnien teuraspaino oli yli 90 kiloa matalampi kuin Suomessa keskimäärin.

Vastauksissa suomenkarjan lihakasvatus oli osan mielestä kannattavaa ja osan mielestä kohtalaisen kannattavaa ja osan mielestä huonosti kannattavaa. Kannattavana lihakasvatusista pitivät lähinnä lihat tilamyymälässä tai tietyille henkilöille tai yrityksille myyvät tilat. Paikallisille yrityksille suomenkarjan lihat myyvien lihasta saamansa kilohinta

olikin korkeampi kuin teurastamolle myyneiden saama kilohinta. Keskiarvoissa oli eroa 3,9 €/kg paikallisille yrityksille myynnin hyväksi.

Kuten moni vastaajista sanallisissa vastauksissa ottikin esille, suomenkarjan lihan vahvempi tuotteistaminen ja myynti suomenkarjarotujen nimen alla tavallista naudanlihaa korkeammalla hinnalla, lisäisi kannattavuutta ja sujuvuutta koko tuotantoketjuun. Jos suomenkarjan lihakasvattajien toiminta tulisi kannattavammaksi, olisi myös sonnivasikat helpompi ohjata syntymätiloilta suoraan näille suomenkarjaan erikoistuneille naudanlihantuottajille. Verkostoitumalla tuottajat löytäisivät yhteistyökumppaneita. Kyselyyn vastanneet vasikoiden myyjät kaipasivat keinoja, joilla tavoittaa näitä erikoistuneita naudanlihantuottajia, tarjotakseen suomenkarjasonnivasikoita heille.

Samoin kuin MTT:n tutkimuksessa alkuperäisrotujen säilyttämisen taloudellisista, sosiaalisista ja kulttuurisista lähtökohdista (Karja & Lilja 2007, 267), myös tämän tutkimuksen sanallisissa vastauksissa tuli esiin, että alkuperäisrotujen kasvatuksen suurimpia syitä oli halu säilyttää alkuperäisrodut. Useilla tiloilla lihakasvatus koettiin kannattavuudeltaan huonoksi, mutta silti kasvattajat haluavat mahdollisimman pitkään pitää karjassaan alkuperäisrotuisia nautoja paikkaamalla kannattavuutta alkuperäisrotutuella tai erikoistumalla selvemmin suomenkarjanlihan tuottamiseen saadakseen tuotteilleen paremman hinnan. Monissa vastauksissa kävi ilmi, että kysyntää tälle erikoislihalle on.

Myös suurten teurastamoiden tuotevalikoimaan voisi lisätä suomenkarjan lihan oman tuotenimen alle. Jos yleisimmät välitysvasikoita ostavat teurastamot alkaisivat myydä suomenkarjan lihaa tavallista naudanlihaa korkeammalla hinnalla, alkaisi lihakasvattajia ehkä kiinnostaa suomenkarjan sonnien kasvatus nykyistä enemmän.

Välityksen ja suomenkarjan lihakasvatuksen kehittämisen lisäksi olisi myös olemassa aivan toisenlainen keino ratkaista suomenkarjasonnivasikoiden välitysongelmia. Sukupuolilajitellulla siemenellä voitaisiin vähentää syntyvien sonnivasikoiden määrää. Jos kasvattaja ei haluaisi sonnivasikoita, hän valitsisi lehmälle siemennykseen siemenannoksen, joka sisältäisi lähes pelkästään X-kromosomilla varustettuja siittiöitä. Näin lehmä poikisi suurella todennäköisyydellä lehmävasikan ja jalostukseen kelpaamattomien sonnivasikoiden jatkokasvatusta ei tarvitsisi järjestää. Samalla edistettäisiin suomen-

karjan lehmien määrän kasvua lisäämällä syntyvien lehmävasikoiden osuutta. Vielä ei sukupuolilajiteltua siementä ole kuitenkaan suomenkarjalle saatavilla (Faba 2013).

5.3 Tutkimuksen luotettavuus

Kyselyn otos eli osajoukko ei vastaa perusjoukkoa, jos se ei ole valittu todennäköisyysotannalla. Todennäköisyysotannalla eli esimerkiksi arpomalla valitsemalla, jokaisella perusjoukon havaintoyksilöllä on sama todennäköisyys tulla valituksi otokseen. Kun jokaisella perusjoukon havaintoyksilöllä ei ole yhtä suuri todennäköisyys olla otoksessa, on kyse näytteestä. (Teorialähtöinen tutkimus 2012.) Tässä kyselyssä on siis kyseessä näyte suomenkarjan kasvattajista, sillä kysely ei tavoittanut kaikkia perusjoukosta. Kysely tavoitti vain Suomen alkuperäiskarja -yhdistyksen jäsenet ja kyselyn Internetissä huomanneet perusjoukon jäsenet. Voidaan myös olettaa, että kaikki postitse tai Internetin kautta tavoitetut eivät vastanneet kyselyyn.

Suuri osa tiloista, joilla on suomenkarjaa, eivät olleet kyselyn tavoitettavissa, koska vain osa suomenkarjan kasvattajista on Suomen alkuperäiskarja ry:n jäseniä tai sosiaalisessa mediassa tavoitettavissa vastaamaan internetkyselyyn. Jotta kysely olisi tavoittanut koko perusjoukon eli kaikki tilat, joilla suomenkarjaa on, olisi kysely pitänyt lähettää huomattavasti suuremmalle joukolle. Tähän ei ollut resursseja toimeksiantajalla ja osoitteiden saaminen olisi voinut olla vaikeaa. Kadoksi kutsutaan sitä havaintoyksiköiden joukkoa, joilta ei saada tietoa tai jotka jättävät vastaamatta (Teorialähtöinen tutkimus 2012).

Tutkimuksen reliabiliteetti eli luotettavuus voi huonontua huolimattomuudesta aineiston purkamisessa tai analyysiin liittyvissä laskutoimituksissa. Reliabiliteetin todentaminen on helpompaa kvantitatiivisissa tutkimuksissa kuin kvalitatiivisissa tutkimuksissa. (Saukkonen 2012.) Tämä kyselytutkimus oli suurelta osin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, mutta mukana kyselyssä oli myös kvalitatiivisia eli laadullisia kysymyksiä. Kvantitatiivinen tutkimus kuvaa ja tulkitsee ilmiöitä tieteen yleisen logiikan mukaisesti ja käsittelee niitä tilastotieteen menetelmin, kun taas kvalitatiivinen tutkimus antaa vapauden kysyä laajemmin vastaajan mielipiteitä ja kokemuksia annetusta aiheesta (Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus).

5.4 Tutkimuksen eettisyys

Kyselyyn vastaaminen tapahtui nimettömästi. Sanallisten vastausten suoria lainauksia raporttiin lisättäessä poistettiin niistä tunnistettavat osat kuten nimet ja paikkakunnat. Koska tutkimuksen otanta on melko pieni ja kyselyyn vastanneet tilat melko tasaisesti ympäri Suomen, ei tuloksissa esitetty tietoja paikkakunnan mukaan, vaan isomman yksikön, maakunnan tai suuralueen mukaan. Näin estettiin samalla myös tilojen helppo tunnistaminen.

Lähteet

- Alasuutari, S. 2007. Naudanlihantuotanto. Opetushallitus.
<http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/naudanlihantuotanto/>. 24.9.2012.
- Aro, J., Hilpelä-Lallukka, R., Toivonen, M. & Vahlsten, T. 2007. Mittaa ja valitse: lypsykarjanjalostuksella tuloksiin. Helsinki: Opetushallitus.
- Evira. 2008. Nautaeläinten teurastusilmoituslomakkeen täyttöohjeet.
http://www.evira.fi/attachments/elaimet_ja_terveys/lomakkeet/teurastusilmoituksentayttoohje.pdf. 16.1.2013.
- Faba. 2011. Lypsykarjarodut Suomessa.
<http://www.faba.fi/jalostus/lypsykarja/rodut>. 15.1.2013
- Faba. 2013 Suomenkarjan käyttölista.
<http://www.faba.fi/sonnit/suomenkarja>. 25.1.2013.
- Heikkilä, A. & Peippo, J. 2012. Uuden teknologian optimaalinen hyödyntäminen lypsykarjan uudistamisessa.
http://www.smts.fi/Maitotilan%20liiketoiminnan/Heikkila_Uuden%20teknologian.pdf. 16.1.2013.
- Jalli, H. 2010. Kehitysohjelmatilat pitivät etumatkansa tuloksissa. Jokasorkka 3/2012.
<http://hkagrifi.aspnet5.nebula.fi/assets/Lehti/jokasorkka32010.pdf>. 17.1.2013.
- Karja, M. & Lilja, T. 2007. Alkuperäisrotujen säilyttämisen taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset lähtökohdat. Jokioinen: MTT.
- Kotieläinten lukumäärä 2012. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus.
<http://www.maataloustilastot.fi/kotielainten-lukumaara>. 11.1.2013.
- Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus 2012. Tilastokeskus.
<http://www.stat.fi/tup/verkkokoulu/data/tt/01/04/index.html>. 10.10.2012.
- Lihantuotannon hyvät toimintatavat - Nautaketju 2009. Elintarviketeollisuusliitto.
http://www.etl.fi/www/fi/julkaisut/Julkaisut/Hyvät_tuotantotavat_Nauta.pdf. 20.1.2013.
- Lihantuotanto 2013. Lihätiedotus.
<http://www.lihatiedotus.fi/www/fi/lihatuotanto/index.php>. 16.1.2013.
- Matilda 2013a. Lihantuotanto vuosittain 1990–2011.
<http://www.maataloustilastot.fi/tilasto/2026>. 15.1.2013.
- Matilda 2013b. Naudan ruhojen hinnat Suomessa.
http://www.maataloustilastot.fi/sites/default/files/naudanlihan_hintaraportti_201248_20121210_100227.pdf. 16.1.2013.
- Nauta 2013. Lihätiedotus.
<http://www.lihatiedotus.fi/www/fi/lihatuotanto/nauta/index.php>. 16.1.2013.
- Nikkonen, T. 2008. Suomen alkuperäiset nautarodut. MTT.
<http://portal.mtt.fi/portal/page/portal/www/Tietopaketti/Elaingeenivarat/974B057B9DB4BAAEE040A8C0033C55E1>. 16.1.2013.
- Pitkonen, M. 2009. Maitorotuisten sonnien ja hiehojen teurasluokitukseen ja ruhopainoon vaikuttavia tekijöitä.
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/3347/Pitkonen_Maija.pdf?sequence=1. 19.1.2013.
- Saukkonen, P. 2012. Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineistot.
<http://www.mv.helsinki.fi/home/psaukkon/tutkielma/Tutkimusmenetelmat.html>. 11.10.2012.
- Tarkoitus ja toiminnan laatu 2012. Suomen alkuperäiskarja ry.
<http://www.kolumbus.fi/suomenalkuperaiskarja/esittely.html>. 11.1.2013.

Teorialähtöinen tutkimus. 2012. Kajaanin ammattikorkeakoulu.

<http://193.167.122.14/Opari/ontTukiOtanta.aspx>. 15.10.2012.

Tilastokeskus 2013. Suuralueet.

<http://www.tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/suuralue/001-2013/index.html>.
18.1.2013.

Vasikan laatuohje. 2013. Atria.

<https://www.atriatuottajat.fi/atrianauta/maitotila/vasikanlaatuohje/Sivut/default.aspx>. 16.1.2013.

Välitysvasikkaohje. 2007. Lihateollisuusyhdistys, alkutuotantoryhmä.

<https://www.atriatuottajat.fi/atrianauta/Documents/V%C3%A4lityskelpoinen%20vasikka.pdf>. 19.1.2013.

Kysely suomenkarjan kasvattajille ja sk-lihanautojen loppukasvattajille - opinnäytetyö

Hei,

Tämä kysely on osa opinnäytetyötä, joka koskee **suomenkarjan vasikoiden välitystä ja lihakasvatusta**. Kyselyyn voivat vastata puhdasrotuisten suomenkarjan eläinten ja suomenkarjaristeytysten(jos vasikan isä on SK) alku- ja loppukasvattajat. Vastausten pohjalta pyritään saamaan selvyyttä vallitsevasta tilanteesta suomenkarjivasikoiden välityksessä.

Jokainen vastaus on tärkeä! Lähetä täytetyt kyselylomakkeet ohessa olevalla vastauskuorella siihen merkittyyn osoitteeseen. Vastaukset toivotaan postitettavan 17.10. mennessä. Täytä kysely siis mahdollisimman pian!

Kyselyn laatija opiskelee maaseutuelinkeinojen koulutusohjelmassa Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulussa. Vastausten analysointi tapahtuu lokakuun lopussa ja tulokset julkistetaan marraskuussa 2012.

Kyselyn toimeksiantajana on **Suomen alkuperäiskarja ry.**

Lisätietoja kyselyyn liittyen:

Elli Rantanen, agrologiopiskelija PKAMK

040 5455729

elli.rantanen@edu.pkamk.fi

vastauskuori tulee lähettää osoitteeseen:

Elli Rantanen

Oikopolku 6

80770 Kontiolahti as

VASTAUSOHJE:

rastita sopivin vaihtoehto:

= voit vastata vain yhteen vaihtoehtoon

= voit vastata useampaan vaihtoehtoon

___ = kirjoita vastauksesi tähän. Lukumäärät, painot ja hinnat kirjoitetaan numeroilla.

Jos avointen kysymysten vastaustila loppuu kesken, voit kirjoittaa lisää tyhjälle paperille ja lähettää vastausten mukana.

Kysymykset: Kaikki vastaavat kysymyksiin 1- 5.
Nautojen alkukasvattajat lisäksi kysymyksiin 6 - 15
ja
loppukasvattajat kysymyksiin 16 - 20.

• Perustiedot tilasta:

1. karjamäärä (noin):	sk:	muut rodut:
▪ lypsylehmiä	___kpl	___kpl
▪ emolehmiä	___kpl	___kpl
▪ sonneja	___kpl	___kpl
▪ härkiä	___kpl	___kpl
▪ hiehoja	___kpl	___kpl

2. Sijaintikunta _____

3. Tilan tuotantosuunta: (voi valita useamman vaihtoehdon)

- maidontuotanto
- emolehmä tuotanto
- naudanlihan tuotanto
- muu: mikä? _____

4. Karja on ...

- luomutuotannossa.
- tavanomaisessa tuotannossa.

5. Onko tila karjantarkkailussa?

- kyllä
- ei

ALKUKASVATTAJALLE:

6. Välitykseen **tarjottu** vasikoita / vuosi:

- suomenkarja : ___kpl
- muut: ___kpl

7. Välitykseen mennyt vasikoita / vuosi:

- suomenkarja: ___kpl
- muut: ___kpl

8. Jos vasikoita ei ole tarjottu välitykseen:

- Miksi? (ohje: kirjoita vastauksesi sille varatulle alueelle.)

9. Onko tilalla tuotantosopimus teurastamon kanssa välitysvasikoista?

- kyllä
- ei

10. Kuka ostaa suomenkarjivasikat?
vasikoita

tarjottu

(ohje: voit valita useamman vaihtoehdon)

ostaa
välitykseen, ei ota
vastaan

- teurastamo: A-tuottajat
- teurastamo: HK-agri
- teurastamo: Saarioinen
- teurastamo: Snellman
- teurastamo: mikä_____
- muu, toinen tila
- ei kukaan, kasvatamme itse teurasikään asti (jos valitsit tämän vaihtoehdon, siirry alaspäin kysymykset loppukasvattajalle - osioon)

Kysymykset tiloille, joilta on mennyt suomenkarjivasikoita välitykseen:

11. Suomenkarjivasikan välitysikä:

- TERNIVasikka
- VÄLITYSvasikka
- TEINIVasikka

12. Viive: Kuinka kauan vasikka odottaa kyytiä ilmoituksen jälkeen?
(ohje: suuntaa-antavat ajat)

- suomenkarja: lyhin odotus _____ päivää
pisin odotus _____ päivää
keskimääräinen odotus _____ päivää.
- muut rodut: lyhin odotus _____ päivää
pisin odotus _____ päivää
keskimääräinen odotus _____ päivää.

13. Minne vasikka menee tilaltanne jatkokasvatukseen?

- välikasvattamoon (vasikkakasvattamo)
- loppukasvattamoon
- en tiedä

14. Suomenkarjan välityspaino oli keskimäärin noin _____ kg ja vasikasta saatu hinta _____ €

15. Mikä on oma mielipiteesi vasikoiden välityksestä ja sen toimivuudesta? Onko suomenkarjan vasikoiden välityksessä eroa muiden rotujen välitykseen?

KYSYMYKSET LOPPUKASVATTAJALLE

16. Onko tila sopimustuottaja?

- kyllä, A-tuottajien sopimustuottaja
- kyllä, HK-agrin sopimustuottaja
- kyllä, Saarioisen sopimustuottaja

jatkuu →

- kyllä, Snellmanin sopimustuottaja
- kyllä, muu: mikä? _____
- ei

17. Ovatko suomenkarjan eläimet eläintiloissa ...

- omassa ryhmässään?
- samoissa ryhmissä muiden rotujen kanssa?

18. Keskimääräiset **suomenkarjan** teurastiedot:

- teuraspainot: sonni: _____ kg, hieho: _____ kg
- ruhon EUROP-laatuiluokka: _____
- teurasikä: _____ kk
- kilohinta: _____ €/kg

19. Jatkojalostus ja myynti: (ohje: voit vastata useampaan vaihtoehtoon.)

- myynti omassa tilamyymälässä
- myynti yhteistyössä muiden tuottajien kanssa
- myynti suoraan paikallisille yrityksille(kauppa, ravintola..)
- teurastamo jatkojalostaa ja myy

20. Mitä mieltä olet suomenkarjan lihakasvatuksen kannattavuudesta tilallasi? Saatko työstäsi riittävän korvauksen?

Kiitokset vastauksistanne!